

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 2. septembra 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľov – Nekalé podmienky – Smernica 93/13/EHS – Článok 1 ods. 2 – Článok 6 ods. 1 – Úver vyjadrený v cudzej mene – Rozdiel medzi výmenným kurzom uplatniteľným pri uvoľnení poskytnutých finančných prostriedkov a kurzom uplatniteľným pri ich splácaní – Právna úprava členského štátu stanovujúca nahradenie nekalej podmienky ustanovením vnútroštátneho práva – Možnosť vnútroštátneho súdu vyhlásiť neplatnosť celej zmluvy obsahujúcej nekalú podmienku – Prípadné zohľadnenie ochrany poskytovanej touto právnou úpravou a vôle spotrebiteľa týkajúcej sa jej uplatnenia“

Vo veci C-932/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Győri Ítéltábla (Krajský odvolací súd Győr, Maďarsko) z 10. decembra 2019 a doručený Súdnemu dvoru 20. decembra 2019, ktorý súvisí s konaním:

JZ

proti

OTP Jelzálogbank Zrt.,

OTP Bank Nyrt.,

OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt.,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: predseda šiestej komory L. Bay Larsen, sudcovia C. Toader a N. Jääskinen (spravodajca),

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– JZ, v zastúpení: L. Marczingós, ügyvéd,

* Jazyk konania: maďarčina.

- OTP Jelzálogbank Zrt., OTP Bank Nyrt. a OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt., v zastúpení: A. Lendvai, ügyvéd,
- maďarská vláda, v zastúpení: M. Z. Fehér a K. Szíjjártó, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: L. Havas a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu, ktorého účastníkmi sú JZ na jednej strane, a OTP Jelzálogbank Zrt., OTP Bank Nyrt. a OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. (ďalej spolu len „OTP Jelzálogbank a i.“) na strane druhej, vo veci návrhu na určenie neplatnosti zmlúv o úvere založeného na nekalej povahe niektorých podmienok uvedených v týchto zmluvách.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Podľa trinásteho odôvodnenia smernice 93/13:

„keďže sa v zákonných alebo regulačných opatreniach členských štátov, ktoré priamo alebo nepriamo určujú podmienky spotrebiteľských zmlúv, nepredpokladá, že budú obsahovať nekalé podmienky; keďže sa z toho dôvodu nejaví potrebné zaoberať sa podmienkami odrážajúcimi povinné zákonné alebo regulačné opatrenia a zásady alebo ustanovenia medzinárodných dohovorov, ktorých zmluvnou stranou sú členské štáty alebo spoločenstvo; keďže v tomto ohľade znenie ‚kogentné zákonné alebo regulačné opatrenia‘ uvedené v článku 1 ods. 2 zahŕňa pravidlá, ktoré podľa zákona platia medzi zmluvnými stranami za predpokladu, že neboli vytvorené žiadne iné dohody“.

- 4 Článok 1 ods. 2 tejto smernice stanovuje:

„Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohovorov, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

5 Článok 3 uvedenej smernice znie takto:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

2. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky, najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou.

...“

6 Článok 4 ods. 2 tej istej smernice stanovuje:

„Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné.“

7 Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

Maďarské právo

8 Podľa § 1 ods. 1 Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [zákon č. XXXVIII z roku 2014 upravujúci špecifické otázky týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) o harmonizácii judikatúry o zmluvách o úvere uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi, ďalej len „zákon DH 1“]:

„Tento zákon sa uplatňuje na zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzatvorené medzi 1. májom 2004 a dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Na účely tohto zákona sa za zmluvy o spotrebiteľskom úvere považujú akékoľvek úverové zmluvy alebo zmluvy o finančnom lízingu, ktoré sú založené na cudzích menách (sú viazané na cudziu menu alebo denominované v cudzej mene a splatné v maďarských forintoch) alebo na maďarských forintoch a sú uzavreté medzi finančnou inštitúciou a spotrebiteľom, ak zahŕňajú štandardné zmluvné podmienky alebo akékoľvek zmluvné podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté, v zmysle § 3 ods. 1 alebo § 4 ods. 1“

9 Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 a 2 tohto zákona:

„1. V zmluve o spotrebiteľskom úvere je neplatná taká podmienka – pokiaľ nejde o individuálne dohodnutú zmluvnú podmienku –, na základe ktorej finančná inštitúcia rozhodne, že pri poskytnutí finančných prostriedkov na kúpu tovaru, ktorý je predmetom úveru alebo lízingu, sa uplatní nákupný výmenný kurz, zatiaľ čo pri splácaní úveru sa uplatní predajný výmenný kurz alebo akýkoľvek iný výmenný kurz iného typu, než je výmenný kurz stanovený pri poskytnutí finančných prostriedkov.

2. Neplatná zmluvná podmienka, ktorá je uvedená v odseku 1, sa nahradí – bez toho, aby bol dotknutý odsek 3, – ustanovením, podľa ktorého sa uplatní oficiálny výmenný kurz, ktorý stanovila Národná banka Maďarska pre príslušnú cudziu menu, a to tak pri poskytnutí finančných prostriedkov, ako aj pri splácaní (vrátane splácania splátok a všetkých nákladov, poplatkov a provízií stanovených v cudzej mene).“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 10 Žalobca vo veci samej je spotrebiteľ s bydliskom v Maďarsku. Žalované vo veci samej sú tri finančné inštitúcie, ktorých sídlo sa tiež nachádza na maďarskom území.
- 11 Dňa 16. mája 2007 žalobca vo veci samej uzavrel so spoločnosťou OTP Bank zmluvu o osobnom úvere. Dňa 4. júna 2007 uzavrel so spoločnosťami OTP Jelzálogbank a OTP Bank zmluvu o úvere na bývanie zabezpečenú záložným právom k nehnuteľnosti. Dňa 4. septembra 2008 uzavrel so spoločnosťou OTP Bank zmluvu o úvere na účely refinancovania skoršieho dlhu. Všetky úvery poskytnuté na základe týchto troch zmlúv boli vyjadrené v cudzej mene.
- 12 Prvé dve zmluvy boli následne vypovedané spoločnosťami OTP Bank a OTP Jelzálogbank, ktoré postúpili svoje pohľadávky na OTP Faktoring Követeléskezelő. Naopak, tretia zmluva zanikla v nadväznosti na jej splnenie zo strany žalobcu vo veci samej.
- 13 V rámci žaloby, ktorú podal na Veszprémi Törvényszék (súd vo Veszpréme, Maďarsko) rozhodujúci v prvom stupni, sa žalobca vo veci samej dovoľával neplatnosti troch vyššie uvedených zmlúv o úvere, pričom konkrétne namietal nekalú povahu podmienok týchto zmlúv, ktoré stanovovali, že výmenný kurz uplatniteľný pri uvoľnení poskytnutých finančných prostriedkov sa líšil od výmenného kurzu uplatniteľného na vrátenie týchto finančných prostriedkov. Rozsudkom z 3. júla 2019 súd prvého stupňa žalobu zamietol ako nedôvodnú.
- 14 Žalobca vo veci samej podal proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd, Győri Ítéltábla (Krajský odvolací súd Győr, Maďarsko), pričom najmä tvrdil, že jednak dôsledky nekalej povahy takýchto podmienok týkajúce sa kurzového rozpätia mali byť určené v súlade s rozsudkom z 3. októbra 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), a jednak uviedol, že informácie, ktoré mu poskytli veritelia vo veci kurzového rizika, boli nedostatočné.
- 15 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že maďarský zákonodarca prijal v roku 2014 rôzne ustanovenia, ktorých cieľom bolo napraviť podmienky, ktoré zneužívajúcim spôsobom stanovujú výmenný kurz v rámci zmlúv o spotrebiteľskom úvere vyjadrených v cudzej mene. Podľa § 3 ods. 1 zákona DH 1 je tak podmienka uvedená v takejto zmluve, ktorá stanovuje, že pokiaľ ide o poskytnutie finančných prostriedkov, uplatní sa nákupný kurz cudzej meny, zatiaľ čo, pokiaľ ide o splatenie dlhu, uplatní sa predajný kurz tejto meny alebo akýkoľvek iný výmenný kurz iného druhu, než je kurz použitý pri uvedenom poskytnutí, neplatná. Okrem toho odsek 2 toho istého paragrafu stanovuje, že podmienka týkajúca sa kurzového rozpätia, ktoré sa takto stalo neplatné, sa na základe tohto zákona nahrádza ustanovením o uplatňovaní jednotného výmenného kurzu, ktorý pre dotknutú menu stanovuje Národná banka Maďarska.
- 16 V rozsudku vnútroštátneho súdu sa tiež uvádza, že v nadväznosti na rozsudky zo 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), a z 3. októbra 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), čoraz viac spotrebiteľov žiada maďarské súdy, aby rozhodli o zrušení ich zmluvy o úvere v celom rozsahu namiesto toho, aby nahradili nekalú podmienku a v zostávajúcej časti zachovali túto zmluvu,

pretože sa domnievajú, že uplatnenie relevantných ustanovení vnútroštátneho práva by ich dostatočne nechránilo. Väčšina súdov, ktorým bola vec predložená, sa však domnieva, že vzhľadom na to, že nekalú povahu podmienok týkajúcich sa kurzového rizika nemožno preukázať, nemôžu zmluvu o úvere zrušiť len z dôvodu, že podmienky týkajúce sa kurzového rozpätia, ktoré obsahuje, sú neplatné, a teda uplatniť právne dôsledky neplatnosti týchto podmienok na celú zmluvu, čím sa vylúčia ustanovenia § 3 ods. 1 a 2 zákona DH 1.

- 17 Okrem toho v tlačovej správe z 11. októbra 2019 Kúria (Najvyšší súd) uviedol, že rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), neposkytuje maďarským spotrebiteľom žiadnu novú možnosť podať opravný prostriedok, keďže úvahy uvedené v tomto rozsudku v súvislosti s vhodnou nápravou nekalých podmienok týkajúcich sa kurzového rozpätia a kurzového rizika súviseli s tým, že poľské právo, o ktoré ide vo veci, v ktorej bol vyhlásený uvedený rozsudok, nestanovovalo dispozitívne pravidlá, aké zaviedol maďarský zákonodarca a ktoré boli zohľadnené v rozsudku z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282).
- 18 Vnútroštátny súd sa preto pýta, či sú ustanovenia § 3 ods. 1 a 2 zákona DH 1 nezlučiteľné s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13, keďže sa tieto ustanovenia vnútroštátneho práva uplatňujú aj v prípade, ak by poškodený spotrebiteľ vyjadril opačnú vôľu, a či by mal súd, ktorému bola vec predložená, v prípade kladnej odpovede tieto ustanovenia neuplatniť.
- 19 Za týchto okolností Győri Ítéltábla (Krajský odvolací súd Győr, Maďarsko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Bráni článok 6 ods. 1 smernice [93/13] vnútroštátnemu právnomu predpisu, podľa ktorého je v zmluve o spotrebiteľskom úvere neplatná taká podmienka – pokiaľ nejde o individuálne dohodnutú zmluvnú podmienku –, na základe ktorej finančná inštitúcia rozhodne, že pri poskytnutí finančných prostriedkov na kúpu tovaru, ktorý je predmetom úveru alebo lízingu, sa uplatní nákupný výmenný kurz, zatiaľ čo pri splácaní úveru sa uplatní predajný výmenný kurz alebo akýkoľvek iný výmenný kurz iného typu, než je výmenný kurz stanovený pri poskytnutí finančných prostriedkov, a podľa ktorého sa táto neplatná podmienka nahradí ustanovením, podľa ktorého sa uplatní oficiálny výmenný kurz, ktorý stanovila Národná banka Maďarska pre príslušnú cudziu menu, a to tak pri poskytnutí finančných prostriedkov, ako aj pri splácaní, bez posúdenia, či uvedené ustanovenie – vzhľadom na všetky podmienky zmluvy – skutočne chráni spotrebiteľa pred obzvlášť škodlivými dôsledkami, a tiež bez toho, aby mal spotrebiteľ možnosť vyjadriť sa, či chce využiť ochranu, ktorú poskytuje toto zákonné ustanovenie?“

Konanie na Súdnom dvore

- 20 Vnútroštátny súd požiadal Súdny dvor, aby o tejto veci rozhodol v skrátrenom konaní v súlade s článkom 105 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Na podporu svojej žiadosti súd uviedol, že v Maďarsku v súčasnosti prebiehajú tisíce podobných sporov a že rýchla odpoveď na otázku položenú Súdnemu dvoru by výrazne prispela k právnej istote a účinnému uplatňovaniu práva.

- 21 Podľa článku 105 ods. 1 rokovacieho poriadku môže predseda Súdneho dvora na návrh vnútroštátneho súdu alebo výnimočne i bez návrhu, ak si povaha veci vyžaduje jej prejednanie bez zbytočného odkladu, po vypočutí sudcu spravodajcu a generálneho advokáta rozhodnúť, že prejudiciálne konanie prebehne v skrátrenom konaní odchyľne od ustanovení uvedeného rokovacieho poriadku.
- 22 Predseda Súdneho dvora rozhodol 6. februára 2020 po vypočutí sudcu spravodajcu a generálnej advokátky o zamietnutí návrhu na prejednanie veci v skrátrenom súdnom konaní.
- 23 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora totiž vyplýva, že samotný vysoký počet osôb alebo právnych situácií potenciálne dotknutých rozhodnutím, ktoré vnútroštátny súd bude musieť vydať po tom, čo sa obrátil s prejudiciálnym návrhom na Súdny dvor, nepredstavuje výnimočnú okolnosť, ktorá by mohla odôvodniť použitie skráteneho konania. To isté platí pre veľký počet vecí, ktoré môžu byť prerušené do rozhodnutia Súdneho dvora vydaného v prejudiciálnom konaní [pozri v tomto zmysle rozsudky z 8. decembra 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Sfalšované prevodné príkazy), C-584/19, EU:C:2020:1002, bod 36, a z 25. februára 2021, Gmina Wrocław (Zmena doživotného užívacieho práva), C-604/19, EU:C:2021:132, bod 47].
- 24 Okrem toho vzhľadom na informácie poskytnuté v tejto súvislosti vnútroštátnym súdom treba spresniť, že samotná odchylnosť vo výklade ustanovenia práva Únie v rámci vnútroštátnych súdov nemôže postačovať na odôvodnenie požiadavky, aby bol návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v skrátrenom konaní. Dôležitosť zabezpečiť jednotné uplatnenie v Európskej únii všetkých ustanovení, ktoré tvoria jej právny poriadok, charakterizuje totiž každý návrh podaný na základe článku 267 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. januára 2021, The International Protection Appeals Tribunal a i., C-322/19 a C-385/19, EU:C:2021:11, bod 49, ako aj citovanú judikatúru).

O prejudiciálnej otázke

O prípustnosti

- 25 OTP Jelzálogbank a i. vo svojich písomných pripomienkach v podstate tvrdia, že prejudiciálna otázka je neprípustná z dôvodu, že nesúvisí so sporom vo veci samej a má hypotetickú povahu, keďže jednak podmienky týkajúce sa kurzového rozpätia, ktoré sú predmetom sporu vo veci samej, sú vylúčené z pôsobnosti smernice 93/13 podľa článku 1 ods. 2 tejto smernice a jednak tieto podmienky neexistujú z dôvodu ich zrušenia s retroaktívnym účinkom podľa článku 3 ods. 1 zákona DH 1, pričom vôľa spotrebiteľa nemá v tejto súvislosti žiadny vplyv.
- 26 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora prináleží len vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý musí niesť zodpovednosť za prijaté súdne rozhodnutie, aby s prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci posúdil tak nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia pre vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré predkladá Súdnemu dvoru a ktoré sa považujú za relevantné. Preto pokiaľ sa položená otázka týka výkladu alebo platnosti právneho predpisu Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť, okrem prípadu, ak je zjavné, že požadovaný výklad nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na uvedenú otázku (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 4. júna 2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, body 21 a 22, ako aj z 22. apríla 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, bod 38).

- 27 Pokiaľ ide o vec samu, zo skutočností uvedených v spise, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že každá zo zmlúv o úvere, o ktoré ide vo veci samej, bola vyjadrená v cudzej mene a obsahovala najmä podmienku, podľa ktorej sa finančné prostriedky poskytnuté dotknutému spotrebiteľovi mali previesť na maďarské forinty na základe nákupného kurzu tejto meny uplatňovaného úverovou inštitúciou, zatiaľ čo výpočet mesačných splátok úveru sa mal uskutočniť na základe predajného kurzu uvedenej meny uplatňovaného tou istou inštitúciou. Okrem toho z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že § 3 zákona DH 1 stanovuje, že takéto podmienky týkajúce sa kurzového rozpätia sa vyhlásia za neplatné s výnimkou prípadu, keď boli individuálne dohodnuté, a nahrádzajú sa ustanovením, podľa ktorého sa uplatní jednotný oficiálny výmenný kurz, ktorý stanovuje Národná banka Maďarska.
- 28 Je pravda, že článok 1 ods. 2 smernice 93/13 vylučuje z jej pôsobnosti zmluvné podmienky, ktoré odrážajú „kogentné zákonné alebo regulačné ustanovenia“, čo je výraz, ktorý vzhľadom na trinásť odôvodnenie tejto smernice zahŕňa tak ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa uplatňujú medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu, ako aj ustanovenia, ktoré majú dispozitívnu povahu, teda ustanovenia, ktoré sa uplatňujú automaticky, ak medzi zmluvnými stranami neexistuje iná dohoda (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, body 29 až 32, a uznesenie zo 14. apríla 2021, Credit Europe Ipotecar IFN a Credit Europe Bank, C-364/19, EU:C:2021:306, bod 27, ako aj citovanú judikatúru).
- 29 Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že uvedený článok 1 ods. 2 sa má vykladať v tom zmysle, že pôsobnosť smernice 93/13 sa nevzťahuje na podmienky, ktoré odrážajú kogentné ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré boli vložené po uzavretí zmluvy o spotrebiteľskom úvere a ktorých cieľom je nahradiť neplatnú zmluvnú podmienku spotrebiteľa uložením povinnosti uplatniť výmenný kurz stanovený Národnou bankou dotknutého členského štátu, tak ako je to stanovené v maďarských právnych predpisoch a konkrétne v ustanoveniach § 3 ods. 1 a 2 zákona DH 1 (pozri v tomto zmysle rozsudky z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, body 64 až 64 a 70, ako aj zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 37).
- 30 Ako však vyplýva z vnútroštátneho rozhodnutia, položená otázka sa netýka zmluvných podmienok, ktoré boli do samotných zmlúv o úvere zahrnuté *a posteriori* na základe relevantnej maďarskej právnej úpravy, ale dopadov tejto právnej úpravy na ochranné záruky, ktoré vyplývajú z článku 6 ods. 1 smernice 93/13 vo vzťahu k podmienke týkajúcej sa kurzového rozpätia, ktorá sa pôvodne nachádzala v dotknutých zmluvách o úvere. V podobnom skutkovom a právnom kontexte vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), pritom Súdny dvor pristúpil k výkladu uvedeného článku. Nezdá sa preto, že by predmet sporu vo veci samej nepatrila do pôsobnosti tejto smernice vymedzenej jej článkom 1 ods. 2.
- 31 Konkrétne, položená otázka v podstate smeruje k určeniu, či maďarská judikatúra uvedená v bode 16 tohto rozsudku, podľa ktorej nemožno ukončiť zmluvný vzťah v celom rozsahu len z dôvodu, že podmienky týkajúce sa kurzového rozpätia sú neplatné, je zlučiteľná so systémom ochrany spotrebiteľov zavedeným smernicou 93/13, keďže nahradenie takýchto podmienok zákonným ustanovením je objektívne a automatické bez toho, aby sa vnútroštátnym súdom umožnilo zohľadniť všetky okolnosti konkrétneho prípadu a najmä opačnú vôľu spotrebiteľa.
- 32 Keďže odpoveď na uvedenú otázku je pre vnútroštátny súd užitočná na to, aby mohol rozhodnúť spor, ktorý prejednáva, vyplýva z toho, že tento návrh na začatie prejudiciálneho konania je prípustný.

O veci samej

- 33 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnym právnym predpisom, ktoré v prípade zmlúv o spotrebiteľskom úvere postihujú neplatnosťou podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia považovanú za nekalú a ukladajú príslušnému vnútroštátnemu súdu povinnosť nahradiť túto podmienku ustanovením vnútroštátneho práva, ktoré ukladá použitie oficiálneho výmenného kurzu, pričom nestanovujú možnosť, aby tento súd vyhovel návrhu dotknutého spotrebiteľa na zrušenie zmluvy o úvere v celom rozsahu, aj keď sa uvedený súd domnieva, že zachovanie tejto zmluvy by bolo v rozpore so záujmami spotrebiteľa, najmä vzhľadom na kurzové riziko, ktoré by tento spotrebiteľ naďalej niesol na základe inej podmienky uvedenej zmluvy.
- 34 Pokiaľ ide o kontext, do ktorého táto otázka patrí, zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, a z rozsudkov Súdneho dvora týkajúcich sa maďarských právnych predpisov v tejto oblasti vyplýva (pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. decembra 2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, body 43 a 44, ako aj z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, body 26 a 27), že v dôsledku rozsudku z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), Kúria (Najvyšší súd), vyhlásil svoje rozhodnutie č. 2/2014 PJE (*Magyar Közlöny* 2014/91., s. 10975), vydané v záujme jednotnosti občianskeho práva, ktoré sa týkalo zmlúv o úvere uzavretých medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi. Podľa tohto rozhodnutia podmienky týkajúce sa kurzového rozpätia obsiahnuté v zmluvách o úvere vyjadrených v cudzej mene vzhľadom na to, že stanovujú asymetriu medzi nákupným kurzom tejto meny uplatňovaným pri poskytnutí finančných prostriedkov a jej predajným kurzom uplatňovaným na výpočet mesačných splátok úveru, treba považovať za nekalé, keďže najmä banka dostáva od spotrebiteľa odmenu rovnajúcu sa rozdielu medzi uvedenými kurzami bez toho, aby mu poskytla službu ako protihodnotu. Naopak, pokiaľ ide o podmienky týkajúce sa kurzového rizika, ktoré majú za následok, že riziko zvýšenia hodnoty uvedenej meny znáša výlučne spotrebiteľ výmenou za výhodnejšiu úrokovú sadzbu, než je úroková sadzba ponúkaná za úver vyjadrený v národnej mene, uvedené rozhodnutie uvádza, že tieto podmienky nemôžu byť preskúmané, pokiaľ ide o ich nekalú povahu, keďže sa v zásade týkajú hlavného predmetu zmluvy v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy preberajúcej článok 4 ods. 2 smernice 93/13.
- 35 Práve v tomto kontexte bol prijatý zákon DH 1 (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 36), ktorého účinky žalobca vo veci samej spochybňuje. Konkrétne navrhuje, aby vnútroštátny súd v prejednávanej veci neuplatnil § 3 ods. 1 a 2 tohto zákona, pretože sa domnieva, že je v jeho záujme skôr to, aby každá zo zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, nebola len zmenená, ale v celom rozsahu zrušená na základe toho, že v každej z nich sa nachádza podmienka týkajúca sa kurzového rozpätia, ktoré bolo vyhlásené za nekalé a neplatné.
- 36 Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, či môže vyhovieť tomuto návrhu vzhľadom na prevládajúcu judikatúru v Maďarsku, ktorá striktne uplatňuje zákon DH 1, pričom sa obmedzuje na to, že so spätnou účinnosťou nahrádza každú podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia, ktorá je podľa § 3 ods. 1 tohto zákona neplatná, ustanovením vnútroštátneho práva, konkrétne ustanovením uvedeným v § 3 ods. 2 uvedeného zákona, ktoré ukladá povinnosť používať oficiálny výmenný kurz stanovený Národnou bankou Maďarska bez toho, aby bola predmetná zmluva vyhlásená za neplatnú v celom rozsahu.
- 37 Tento súd sa usiluje v prvom rade zistiť, či článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni ustanoveniu vnútroštátneho práva, akým je ustanovenie uvedené v § 3 zákona DH 1, ktoré bráni súdu, ktorému bola vec predložená, vyhovieť návrhu spotrebiteľa na zrušenie zmluvy o úvere

založenému na nekalej povahe podmienky týkajúcej sa kurzového rozpätia, aj keby sa tento súd domnieval, že zachovanie zmluvy by bolo v rozpore so záujmami spotrebiteľa, najmä vzhľadom na kurzové riziko, ktoré by spotrebiteľ naďalej znášal na základe inej podmienky tejto zmluvy.

- 38 Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), ktorý patrí do právneho a skutkového rámca podobného právneho a skutkovému rámcu prejednávanej veci, pritom Súdny dvor už odpovedal na podobnú otázku.
- 39 Súdny dvor najprv v bodoch 36 a 37 tohto rozsudku konštatoval, že pokiaľ ide o podmienky, ktoré nahrádzajú nekalú podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia a ktoré sa stávajú so spätnou účinnosťou neoddeliteľnou súčasťou zmlúv o úvere podľa maďarských právnych predpisov, o ktoré ide v uvedenej veci, najmä § 3 zákona DH 1, takéto podmienky sú vzhľadom na to, že odrážajú kogentné zákonné ustanovenia, vylúčené z pôsobnosti smernice 93/13, pretože táto smernica sa v súlade s jej článkom 1 ods. 2 nevzťahuje na podmienky uvedené v zmluve medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ktoré sú určené vnútroštátnou právnou úpravou.
- 40 Ďalej, pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia, ktorá bola pôvodne uvedená v zmluvách o úvere a o vplyvoch uvedených právnych predpisov na záruky ochrany, ktoré vyplývajú z článku 6 ods. 1 smernice 93/13 v súvislosti s touto podmienkou, Súdny dvor v podstate v bodoch 38 a 40 uvedeného rozsudku rozhodol, že pokiaľ maďarský zákonodarca napravil problémy spojené s praxou spočívajúcou v uzatváraní zmlúv obsahujúcich podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia, pričom uložil povinnosť nahradiť ju a zachoval dotknuté zmluvy, takýto prístup zodpovedá cieľu sledovanému normotvorcom Únie v rámci tejto smernice a najmä v jej článku 6 ods. 1, a to obnoviť rovnováhu medzi zmluvnými stranami a v zásade zachovať platnosť zmluvy v celom rozsahu, a nie zrušiť všetky zmluvy obsahujúce nekalé podmienky.
- 41 Súdny dvor spresnil, že vnútroštátny zákonodarca je naďalej povinný dodržiavať požiadavky, ktoré vyplývajú z článku 6 ods. 1 smernice 93/13, a že skutočnosť, že zmluvná podmienka bola prostredníctvom právnych predpisov vyhlásená za nekalú a neplatnú a následne nahradená, aby bola zachovaná dotknutá zmluva, nemôže mať za následok oslabenie ochrany zaručenej spotrebiteľom touto smernicou, ako bolo pripomenuté v bode 39 tohto rozsudku (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, body 41 až 43, ako aj z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, body 77 až 79).
- 42 Napokon, pokiaľ ide o obmedzenia, ktoré môže členský štát stanoviť, pokiaľ ide o možnosť súdov zrušiť zmluvu v celom rozsahu z dôvodu existencie nekalej podmienky, Súdny dvor rozhodol, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nebráni vnútroštátnym právnym predpisom, ktoré konajúcemu súdu bránia v tom, aby vyhovel návrhu na vyhlásenie neplatnosti zmluvy o úvere z dôvodu nekalej povahy podmienky týkajúcej sa kurzového rozpätia, za predpokladu, že určenie nekalej povahy takejto podmienky umožňuje navrátenie právnej a skutkovej situácie, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal, ak by táto nekalá podmienka neexistovala, najmä na základe práva vrátenia výhod, ktoré predajca alebo dodávateľ neoprávnene prijal na základe uvedenej nekalej podmienky na ujmu spotrebiteľa, čo prináleží overiť konajúcemu súdu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 61 až 66; zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, body 44, 45 a 56, ako aj z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, body 51 a 52).
- 43 Všetky tieto úvahy možno v celom rozsahu uplatniť na spor, o ktorý ide vo veci samej, a sú relevantné na účely odpovede na otázku položenú v tejto veci.

- 44 V súlade s judikatúrou Súdneho dvora uvedenou v bodoch 41 a 42 tohto rozsudku, teda v rozsahu, v akom sa podaná žaloba týka podmienky súvisiacej s kurzovým rozpätím, ktorá bola pôvodne uvedená v zmluvách o úvere uzavretých so spoločnosťou OTP Jelzálogbank a i., prináleží vnútroštátnemu súdu, aby overil, či uplatniteľná vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej sú podmienky tejto povahy neplatné a nahradené, umožnila právne a fakticky obnoviť situáciu, v ktorej by sa žalobca vo veci samej nachádzal, ak by takáto nekalá podmienka neexistovala, najmä tým, že tomuto spotrebiteľovi priznáva právo na vrátenie súm, ktoré dotknutí predajcovia alebo dodávatelia neoprávnene získali (pozri analogicky rozsudky zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 44 a citovanú judikatúru, ako aj z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, body 51 a 52).
- 45 Treba dodať, že týmto súdnym preskúmaním podmienky týkajúcej sa kurzového rozpätia nie je dotknuté preskúmanie, ktoré môže byť vzhľadom na smernicu 93/13 vykonané pri ostatných zmluvných podmienkach, o ktoré ide vo veci samej, ako sú podmienky týkajúce sa kurzového rizika, pričom sa však prihliadne na faktory spôsobujúce vylúčenie z posúdenia nekalej povahy zmluvných podmienok, ktoré sú stanovené v článku 4 ods. 2 tejto smernice.
- 46 V druhom rade sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či je možné alebo dokonca nevyhnutné, aby každý súd, ktorému bola vec predložená, vyhovel návrhu dotknutého spotrebiteľa na zrušenie predmetnej zmluvy o úvere v celom rozsahu, a nie aby zrušil len podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia a nahradil ju vnútroštátnym ustanovením, ako to stanovujú vnútroštátne právne predpisy uplatniteľné vo veci samej.
- 47 V tejto súvislosti z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že právo na účinnú ochranu spotrebiteľa zahŕňa jeho možnosť vzdať sa uplatnenia práv, ktoré vyplývajú zo systému ochrany proti používaniu nekalých podmienok zo strany predajcov alebo dodávateľov, ktorý zaviedla smernica 93/13 v prospech spotrebiteľov. Vnútroštátnemu súdu teda prináleží, aby v prípade potreby zohľadnil vôľu spotrebiteľa, ktorý si je vedomý nezáväznej povahy nekalej podmienky, ale napriek tomu uvádza, že namieta proti jej zrušeniu, čím vyjadruje slobodný a informovaný súhlas s touto podmienkou (pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, body 53 a 54; z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, body 46 a 47, ako aj uznesenie z 1. júna 2021, Banco Santander, C-268/19, neuvverejnené, EU:C:2021:423, body 30 a 31).
- 48 Okrem toho Súdny dvor rozhodol, že podobne, pokiaľ sa tento systém ochrany proti nekalým podmienkam neuplatňuje v prípade, že spotrebiteľ vznesie námietku, tento spotrebiteľ musí byť *a fortiori* oprávnený vzniesť námietku, aby bol v rámci toho istého systému chránený proti škodlivým následkom spôsobeným neplatnosťou zmluvy ako celku, ak sa nechce dovolávať tejto ochrany, za okolností uvedených v rozsudku z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EÚ:C:2014:282), a to v prípade, ak by si odstránenie nekalej podmienky vyžadovalo, aby súd vyhlásil túto zmluvu za neplatnú ako celok, čím by spotrebiteľa vystavil mimoriadne škodlivým následkom, v dôsledku ktorých by bol spotrebiteľ znevýhodnený (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, body 46 až 48, 55 a 56).
- 49 Pokiaľ však ide o kritériá, ktoré umožňujú posúdiť, či zmluva môže naďalej existovať bez nekalých podmienok a obmedzení stanovených právom Únie, ktoré musia byť v tejto súvislosti dodržané členskými štátmi, Súdny dvor spresnil, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nemožno vykladať v tom zmysle, že pri uvedenom posudzovaní konajúci súd môže vychádzať len z prípadnej výhodnosti vyhlásenia neplatnosti predmetnej zmluvy ako celku pre spotrebiteľa. Práve vzhľadom na kritériá stanovené vnútroštátnym právom sa v konkrétnom prípade musí preskúmať možnosť

zachovania zmluvy, ktorej niektoré podmienky boli vyhlásené za neplatné, a v súlade s objektívnym prístupom Súdneho dvora nemožno podľa vnútroštátneho práva považovať situáciu jednej zo zmluvných strán za rozhodujúce kritérium pre určenie ďalšieho osudu zmluvy (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, body 32 a 33; z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, body 40 a 41, ako aj z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, body 56, 83 a 90).

- 50 Vôľa vyjadrená dotknutým spotrebiteľom tak nemôže prevážiť nad posúdením, ktoré patrí do zvrchovanej právomoci súdu, ktorému bola vec predložená, pokiaľ ide o otázku, či vykonanie opatrení, ktoré sú stanovené relevantnými vnútroštátnymi právnymi predpismi, umožňuje obnoviť právnu a skutkovú situáciu, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal v prípade neexistencie tejto nekalej podmienky.
- 51 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnym právnym predpisom, ktoré v prípade zmlúv o spotrebiteľskom úvere postihujú neplatnosťou podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia považovanú za nekalú a ukladajú príslušnému vnútroštátnemu súdu povinnosť nahradiť túto podmienku ustanovením vnútroštátneho práva, ktoré ukladá použitie oficiálneho výmenného kurzu, pričom nestanovujú možnosť, aby tento súd vyhovel návrhu dotknutého spotrebiteľa na zrušenie zmluvy o úvere v celom rozsahu, aj keď sa uvedený súd domnieva, že zachovanie tejto zmluvy by bolo v rozpore so záujmami spotrebiteľa, najmä vzhľadom na kurzové riziko, ktoré by tento spotrebiteľ naďalej niesol na základe inej podmienky uvedenej zmluvy, pokiaľ by tento istý súd mohol pri výkone svojej zvrchovanej právomoci a bez toho, aby nad tým mohla prevážiť vôľa vyjadrená týmto spotrebiteľom naopak konštatovať, že vykonanie opatrení takto stanovených týmito vnútroštátnymi predpismi umožňuje obnoviť právnu a skutkovú situáciu, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal v prípade neexistencie tejto nekalej podmienky.

O trovách

- 52 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

Článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnym právnym predpisom, ktoré v prípade zmlúv o spotrebiteľskom úvere postihujú neplatnosťou podmienku týkajúcu sa kurzového rozpätia považovanú za nekalú a ukladajú príslušnému vnútroštátnemu súdu povinnosť nahradiť túto podmienku ustanovením vnútroštátneho práva, ktoré ukladá použitie oficiálneho výmenného kurzu, pričom nestanovujú možnosť, aby tento súd vyhovel návrhu dotknutého spotrebiteľa na zrušenie zmluvy o úvere v celom rozsahu, aj keď sa uvedený súd domnieva, že zachovanie tejto zmluvy by bolo v rozpore so záujmami spotrebiteľa, najmä vzhľadom na kurzové riziko, ktoré by tento spotrebiteľ naďalej niesol na základe inej podmienky uvedenej zmluvy, pokiaľ by tento istý súd mohol pri výkone svojej zvrchovanej právomoci a bez toho, aby nad tým mohla prevážiť vôľa

vyjadrená týmto spotrebiteľom naopak konštatovať, že vykonanie opatrení takto stanovených týmito vnútroštátnymi predpismi umožňuje obnoviť právnu a skutkovú situáciu, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal v prípade neexistencie tejto nekalej podmienky.

Podpisy